

Zsolt Péter

Az új pártrendszer és a nyilvánosság

Az elmúlt hónapok folyamán kialakult új pártrendszerben immár nem egy jobb- és egy baloldali tömb van, hanem egy „centrális erőter”, amelyben a domináns szereplőt riválisai jobbról és balról is támadják, miközben egymást is keményen kritizálják. A pártverseny szerkezetének változásával párhuzamosan természetesen a sajtó erőviszonyai is átrendeződtek.

A média objektivitása, illetve kiegyensúlyozottsága kapcsán éles vita dúl a világ összes demokráciájában, így Magyarországon is erősen megoszlanak a vélemények arról, hogy a hazai nyilvánosság mennyire pártos, illetve melyik oldal médiafölénye hatalmasodott el. Az elmúlt évtizedben azonban ez a vita már-már cinizmusba süllyedt, mert a kétosztatú pártstruktúrába betagozódó sajtóorgánumok elbeszéltek egymás mellett.

Az elbeszélés-hasbeszélés (amit a másik mond, az egyik fülön be, és a másikon ki) az előzőciklus idején eljutott a legmélyebb pontra, némi fejlődés azonban már évek óta tapasztalható volt. Ennek két oka lehet: az egyik, hogy a hasbeszélőket meguntta a fogyasztó, a másik, hogy Medgyessy és Gyurcsány személye megosztotta a liberális sajtót is. A pozitív folyamatok lassú elindulása először az elektronikus médiumoknál volt megfigyelhető. Miközben a kábelcsatornák és rádióadók már nem akartak feltétlenül függetlennek látszani, úgy tűnik a hallgató-néző érdeklődését megtartani mégiscsak némi feszültség segítségével remélték – amihez azonban nélkülözhetetlen eszköz a vita. A nyomtatott sajtó meghatározó többsége eközben tovább csúszott lefelé, s ahogy szűkült olvasótábora a kemény magra, úgy szívta el a régi és potenciális új olvasóit az internet szabadabb világa.

Az általános hanyatlás közepette persze a hosszú baloldali hatalom, s a körülötte felhalmozódó problémák az ellenzéki médiát segítették, így az olvasótáborát jobban megőrizhette. Ahogy nőtt az ellenzék népszerűsége, úgy vált kíváncsibbá az olvasó is a jobboldali sajtóra. A „konzervatív” sajtó erőfölényéből eleinte úgy tűnt, sokat profitálhatnak a radikálisok, s rajtuk keresztül a Jobbik is, hiszen a 2006-os történések kapcsán több orgánum is megértően tekintett az utcai zavargásokra. A Jobbik retorikájához voltaképp több ellenzéki médium hangvétele inkább illeszkedett, mint a Fideszéhez – bár ekkor még a vezető ellenzéki párt sem döntött arról, kiengedi-e a kezéből a radikálisabb szavazókat.

A Fidesz és a Jobbik politikai eltávolodása korábban kezdődött, mint a jobboldali sajtó eltávolodása a Jobbiktól. A „szakítás” után azonban a Jobbiknak nemhogy nem maradt az interneten kívül más felülete, de gyakorlatilag mindenki ellenségessé is vált vele szemben.

A baloldali médiafelületeken is végbement egy nem várt fordulat, mégpedig az, hogy a liberális média mellől „elfogyott” a támogatható párt, miközben Kuncze Gábor újságíróvá válása, jól példázta a hazai média és politika premodern állapotát. Ugyan a baloldali sajtó számára létrejött egy potenciálisan felvállalható új képződmény, az LMP, azonban sokáig nem volt világos, hogy a sajtó mögé áll-e, vagy ellene fordul, mint tette azt a jobboldal a Jobbik esetében. Aztán valami hasonló dolog történt itt is. Az LMP médiatámogatás nélkül maradt, sőt a vele szembeni elutasítás előbb jelent meg a baloldali sajtóban, és csak a választások első fordulója után kezdett (kezd) erősödni a jobboldaliban.

A média mozgásának hátterében a pártviszonyok logikájának átalakulása állt. Korábban volt egy jobb- és egy baloldali párttömörülés, amely akkor is az árkot ásta, amikor épp azt állította, hogy temeti. Ebben a klímában a médiumok akkor könnyen megtalálták a maguk szeretett lövészárkait, minden megváltozott azonban azzal, hogy a Jobbik nem a Fidesz mellett, hanem a Fidesz szavazótáborára igényt tartva

lépett a porondra, az LMP pedig nem lett a szocialisták szövetségese, miközben a kiábrándult baloldali és liberális szavazótábort szólította meg. Így a korábbi nagy pártok számára ezek a tömörülések veszélyforrásként jelentek meg, s úgy tűnik, a meghatározó médiumok egyszerűen csak a nagyobb pártokat követték.

Az LMP hírcsapidáival, választási akcióival ennek ellenére meg tudott jelenni, de nem annyira a pártelkötelezett médiumokban, mint inkább a nagy kereskedelmiekben, azaz a politizálástól kicsit távolabbiakban. A Jobbikot pedig nagyban segítette a baloldali média két elhibázott kísérlete: a „nem állunk szóba velük, és nem írunk, közvetítünk róluk”, valamint az, hogy fasiszta fenyegetettségként igyekezte borzolni az idegeket, ezzel akaratlanul is reklámozva a radikálisokat. Sok fiatal pedig, mert magát nem tartotta fasisztának, a vádakat hallva igazolva láthatta, hogy a pártvezérek állításai a médiáról valóságok.

A Jobbik a valódi gyengeségeire, a párt üzeneteinek inkonzisztenciája így nem is irányult igazi figyelem, egyik arculatának bemutatása a tábor másik arculata iránt vonzalmakat érzők számára nem történt meg. Ezt valószínűleg majd a jobboldali sajtó fogja a jövőben elvégezni a közeljövőben. Az LMP esetében viszont már a kampányban megindultak a párt inkonzisztenciáját érintő támadások a baloldali sajtó részéről.

A rendszerváltás óta tudjuk, hogy a médiahátrány a felekből túlzott érzékenységet vált ki. Torgyán Józsefnek, és a KDNP-nek például nem volt saját médiája. A MIÉP-nek is csak az után, hogy Csurka kiadta a saját lapját. A médiavesztesek hosszú távon politikai vesztesek is lettek, szidták a sajtót, a sajtó pedig egyre kevésbé szerette őket. A Jobbik internetes erejét, „direct mail”-kampányát – ha a hatóságok engedik – minden bizonnyal továbbra is használni fogja, és anyagi erősödését felhasználva, hogy egyéb felületeken is igyekszik majd megjelenni. Az LMP várhatóan továbbra is a Jobbik stratégiáját követi majd az internetes vonal fejlesztésében, bár kevésbé erőszakos hangvétele miatt itt is nehezebb dolga lesz. A

közzolgálati média ebben a környezetben e két médiavesztes párt számára a demokrácia garanciájává léphet elő.